

Нога П. П.

Студент 3-го курсу 31 групи

ПЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Михайліченко Т.О., к.ю.н.,

асистент кафедри кримінального, адміністративного, трудового права

ПЮІ НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ НЕДОЛІКІВ СТАТТІ 210 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

1. Бюджетні відносини є життєво необхідною сферою економічних відносин у державі. Саме за рахунок акумулювання коштів у власності держави та органів місцевого самоврядування, створюється можливість існування самої держави. Від законності, прозорості цих відносин залежить ефективність реалізації будь-яких державних завдань, програм тощо. Питанню вдосконалення законодавчого регулювання бюджетно-правових відносин та безпосередньо кримінально-правової норми, яка передбачає відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України не приділено, на нашу думку, належної уваги. Проте, дослідження злочину, що передбачений ст. 210 КК нині є актуальним науковим завданням.

Окремі питання боротьби зі злочинністю у сфері бюджетного регулювання досліджували: М.І. Бажанов, Н.О. Гуторова, М.І. Мельник, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк А.К. Щегуліна та інші. Ми ж спробуємо виокремити основні недоліки ст. 210 КК як основної норми, яка передбачає відповідальність за порушення законодавства про бюджетну систему України, а також запропонуємо шляхи її можливого удосконалення.

2. Спершу необхідно зупинитися на тому, що ст. 210 КК розміщено в розділі VII (Злочини у сфері господарської діяльності) Особливої частини КК. У працях Н.О. Гуторової та А.К. Щегуліної вже піднімалися питання зміни місця розташування в КК норм, які передбачають відповідальність за порушення бюджетного законодавства. У своїх роботах зазначені науковці обґрунтовували необхідність перенесення ст. ст. 210, 211 КК із розділу «Злочини у сфері господарської діяльності» до розділу «Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг» Особливої частини КК через спільність благ проти яких вчиняються суспільно небезпечні діяння. Ми погоджуємося з їх думкою з наступних підстав. За своїми ознаками деякі господарські злочини та злочини у сфері службової діяльності схожі. Але якщо визначити об'єкт складу злочину передбаченого ст. 210 КК, то за допомогою цього ми зможемо встановити приналежність норми до того чи іншого розділу КК. Під родовим об'єктом злочинів, що посягають на законодавство про бюджетну систему є відносини, що регулюють встановлений порядок формування та витрачання бюджетних коштів, тобто відносини у сфері розподілу, перерозподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів. Такі відносини виникають на підставі фінансово-правових норм між державою і фізичними особами у процесі формування та витрачання бюджетних коштів. Тому хоча злочин передбачений статтею 210 КК України і розміщений у розділі «Злочини у сфері господарської діяльності», але фактично, безпосередньо він не стосується а ні сфери господарської діяльності, а ні фінансової сфери діяльності держави [1, с. 99]. Безпосереднім об'єктом цього злочину виступають встановлені законодавством України порядок використання бюджетних коштів та порядок виконання бюджетів службовою особою [2, с. 28]. Обов'язковим додатковим об'єктом у даних злочинах виступають суспільні відносини, що забезпечують правомірне функціонування державних або самоврядних органів, підприємств, установ чи організацій незалежно від форм власності та їх авторитет [3, с. 92]. Тобто, вчинення такого злочину службовою особою неминуче призводить і до порушення нею порядку здійснення своїх повноважень та обов'язків. На підставі аналізу об'єктивних ознак змісту складу злочину передбаченого ст. 210 КК можна зробити висновок, що ст. 210 КК і ст. 364 КК співвідносяться як спеціальна та загальна норма, а їх розміщення в різних розділах Особливої частини КК може викликати певні проблеми при кваліфікації суспільно небезпечних діянь.

3. Об'єктивну сторону ст. 210 КК утворюють чотири види порушень бюджетного законодавства на стадії виконання бюджету. Але, на наш погляд, ці порушення сформульовані загально. Зокрема, на законодавчому рівні відсутній перелік діянь, які слід кваліфікувати як використання бюджетних коштів усупереч їх цільового призначення, в той час узагальнення нормативно-правих документів та судової практики дозволило виділити близько 11 способів вчинення цього злочину [4, с. 120]. Тобто, перелік порушень не є вичерпним, оскільки службовими особами можуть вчиняються й інші суспільно небезпечні діяння, які прямо не передбачені у диспозиції норми, але посягають на порядок витрачання бюджетних коштів. У подібних випадках винна особа притягується до кримінальної відповідальності за ст. 364 КК, незважаючи на те, що, як ми визначили, вКК існує спеціальна норма, яка передбачає відповідальність за порушення порядку використання бюджетних коштів. Якщо законодавцем було створено спеціальну норму, то було б логічним розширити перелік порушень порядку використання бюджетних коштів загальним формулюванням «або вбудь-який інший спосіб порушення бюджетного законодавства на стадії виконання бюджету».

4. Продовжуючи аналіз змісту ст. 210 КК, варто сказати, що за вчинення злочину проти бюджетних коштів законодавець не передбачив покарання у вигляді конфіскації майна. Тобто особа, яка завдала великих чи особливо великих збитків фінансово-економічним відносинам держави, порушила порядок використання бюджетних коштів, сама майже не зазнає матеріальних обмежень, оскільки вся власність злочинця залишається у його приватній власності [5, с. 111]. Така позиція безсумнівно викликає здивування, оскільки робить державну власність менш захищеною, ніж приватну. Всі передумови для встановлення додаткового покарання, яке б захистило майновий інтерес держави, наявні. Таким чином ми погоджуємося із позицією Хавронюка М.І., Гороха О.П., Шкут В.М. у питанні необхідності доповнення санкції ч. 2 ст. 210 КК покаранням у вигляді конфіскації майна (якщо буде встановлено корисливі мотиви у діях винної особи). Аналіз санкцій спеціальної норми свідчить також і про те, що при їх конструюванні законодавцем не були дотримані правила відповідно до яких, спеціальна норма має містити більш суворі покарання (ту саму кількість більш суворих основних покарань, або одне більш суворе) через підвищену суспільну небезпечність.

5. Таким чином, у підсумку варто відзначити, що ст. 210 КК, яка є спеціальною по відношенню до ст. 364 КК, має свої недоліки, однак внесення змін дозволить вирішити розглянуті нами спірні питання, а це в свою чергу дозволить оптимізувати діяльність правоохоронних органів у питанні запобігання злочинам, пов'язаних із порушенням бюджетного законодавства. Вдосконалення ст. 210 КК сприятиме більш прозору та ефективному використанню видаткової частини бюджету, усуненню суперечностей в конкуренції між статтями Особливої частини КК України.

Список використаних джерел:

1) Волинець Р. Безпосередній об'єкт нецільового використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210 КК) / Р. Волинець // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2011. - № 86. – С. 98-100.

2) Мельник М.І. Уголовная ответственность за нарушение бюджетного законодательства: комментарий и некоторые выводы / М.І. Хавронюк, М.І. Мельник// Предпринимательство, хозяйство и право. – 1997. - № 11. С. 25-33.

3) Гуторова Н.О. Кримінально-правова охорона державних фінансів України / Н.О. Гуторова. Харків. – 2001. – 384 с.

4) Шкут В.М. Удосконалення ст. 210 КК України як умова запобігання злочинності у бюджетній сфері / В.М.Шкут // Право і суспільство : наук.журнал. – 2009. – № 5. – С. 118-123.

5) Жорін Ф.Л. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері економіки: Навч. - метод. посіб. - К., 2003. – с. 209.